बोर्ड प्रश्नपत्रिका : जुलै २०१५

भूगोल आणि अर्थशास्त्र

वेळ : २ तास **एकूण गुण : ४०**

सूचना:

i. सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
ii. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
iii. प्र.३ (अ), (ब), (क) संपूर्णपणे नकाशा, आलेख पुरवणीवरच सोडवावा व तो मुख्य उत्तरपत्रिकेस जोडावा.
iv. नकाशा काढण्यासाठी स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.
v. १ ते ४ प्रश्न भूगोलाचे व ५ ते ७ प्रश्न अर्थशास्त्रावरील आहेत.
vi. आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा व नकाशाचा वापर करा.

१. (अ) कंसात दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य तो पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा व उत्तरपत्रिकेत पुन्हा लिहा : **[३]**

१. पंजाब व हरियाणा मैदान ________ उत्पादनात अग्रेसर आहे.
(बाजरी, गहू, तेलबिया, ऊस)

२. ________ लोक सिंधू खोऱ्यातील वरच्या भागात भटके गुराख्याचे जीवन जगतात.
(गड्डी, चंबा, गुज्जरी, लडाखी)

३. तराई क्षेत्र ________ प्रदेश आहे.
(जंगली, दलदलीचा, नापीक, वाळवंटी)

(ब) 'अ' स्तंभातील घटकांशी 'ब' स्तंभातील घटकांबरोबर योग्य जोड्या लावा : **[३]**

	'अ' स्तंभ		'ब' स्तंभ
१.	शेळी	अ.	पायऱ्यांची विहीर
२.	बावडी	ब.	शिखांचे पवित्र स्थळ
३.	हरमंदिर साहिब	क.	लोही
		ड.	छोटा हौद

२. (अ) भौगोलिक कारणे लिहा (कोणतेही दोन) : **[४]**

१. प्रादेशिकीकरण अत्यंत आवश्यक आहे.
२. अतिपर्जन्य असलेल्या प्रदेशात जांभी मृदा आढळते.
३. हिमालयातील जवळजवळ सर्व नद्या बारमाही स्वरूपाच्या आहेत.
४. मळ्यांची शेती मुख्यत: पश्चिम घाटाच्या दक्षिण भागात एकवटली आहे.

(ब) थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : **[४]**

१. उंट सफरी
२. कोकण किनारपट्टी
३. पूर्व हिमालय

३. (अ) खाली दिलेल्या सांख्यिकीय माहितीच्या आधारे साधा स्तंभालेख काढा : **[२]**

वर्ष	२०००-२००१	२००१-२००२	२००२-२००३	२००३-२००४	२००४-२००५
दरडोई उत्पन्न सुमारे (रुपयांमध्ये)	१८,०००	१९,०००	२०,०००	२४,०००	२७,०००

(ब) खालील नकाशाचे वाचन करून त्याखाली दिलेल्या प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : **[२]**

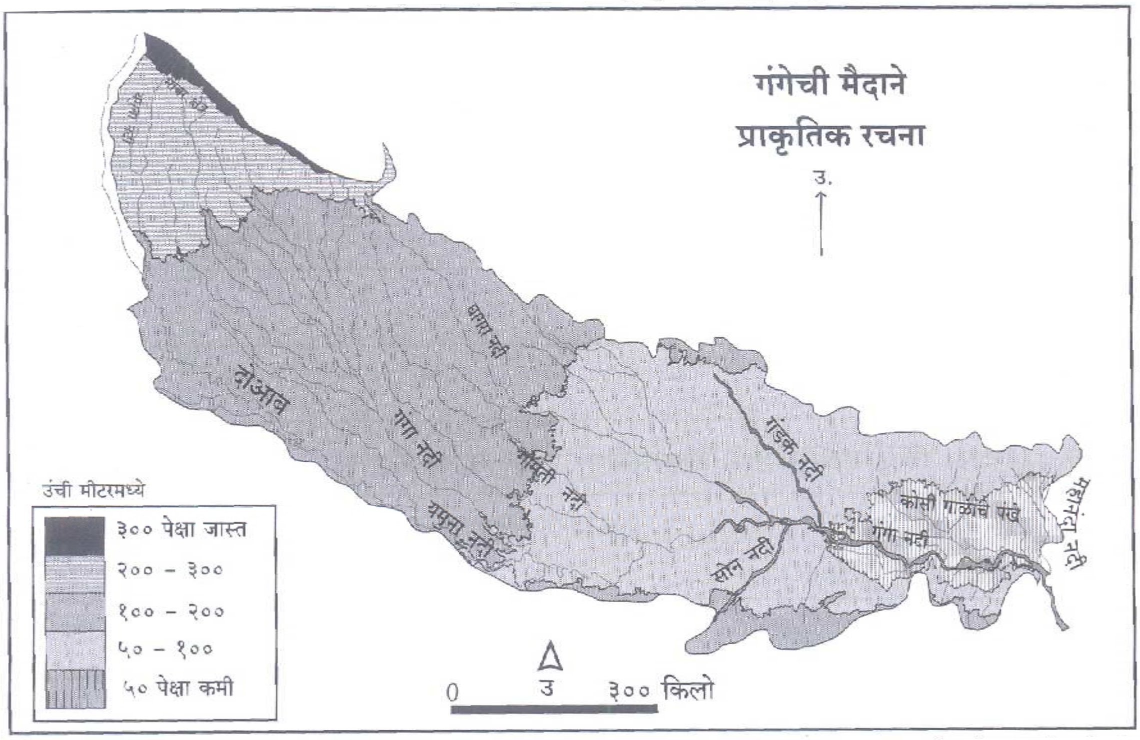

प्रश्न :

१. कोणत्या दोन नद्यांच्या दरम्यान दोआब प्रदेश आहे?

२. गंगा नदीच्या एका उपनदीचे नाव लिहा.

३. आकृतीच्या वायव्य दिशेला दाखविलेल्या क्षेत्राचे नाव लिहा.

४. गंगेच्या मैदानी प्रदेशाचा उतार कोणत्या दिशेस आहे?

(क) तुम्हास पुरविलेल्या भारताच्या नकाशा आराखड्यात पुढील बाबी दाखवा व त्यांना नावे द्या (संकेत सूची आवश्यक) (कोणतेही दोन) : **[२]**

१. अरुणाचल प्रदेश

२. भारतातील सर्वाधिक उंच शिखर

३. पश्चिम घाट

४. कन्याकुमारी

४. पुढील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : **[८]**

१. राजस्थानमधील जलसंचयाच्या पारंपरिक पद्धती लिहा.

२. दख्खनच्या पठारावरील नैसर्गिक वनस्पती आणि प्राणिजीवन यांची सविस्तर माहिती लिहा.

३. पश्चिम घाट व किनारी मैदानी प्रदेशाच्या पर्यावरणीय समस्यांचे स्पष्टीकरण करा.

५. रिकाम्या जागी योग्य तो पर्याय निवडून वाक्य पूर्ण करा: **[२]**

१. पर्याप्त लोकसंख्या देशातील लोकसंख्येचे ________ आकारमान दर्शवते.

(आदर्श, न्यून, अतिरिक्त)

२. तृतीय क्षेत्र याला ________ क्षेत्र असेही म्हणतात.

(कृषि, औद्योगिक, सेवा)

६. प्रत्येकी एक किंवा दोन वाक्यांत उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : **[६]**

१. श्रमप्रधान तंत्र कशास म्हणतात?

२. बँक दर म्हणजे काय ते स्पष्ट करा.

३. अन्नभेसळ म्हणजे काय?

४. भाववाढीची मुख्य दोन कारणे कोणती?

५. ग्राहक संरक्षण कायद्याची मुख्य उद्दिष्टे सांगा.

७. पुढील प्रश्नांची पाच किंवा सहा वाक्यांत उत्तरे लिहा : **[४]**

१. वस्तू आणि सेवांच्या मागणीत वाढ होण्यास कारणीभूत असलेले कोणतेही चार घटक लिहा.

२. ग्राहकांची कर्तव्ये स्पष्ट करा.